

громадянину незаконними діями органів управління, дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду, не враховують особливий характер публічно-правового делікту та специфіки відповідальності держави, котра повинна настати незалежно від вини того, хто заподіяв шкоду, та створюють перепони для реалізації права громадян, закріпленого в ст. 56 Конституції України. Між тим, сутність відносин між урядовцем, слідчим, прокурором, суддею та державою – публічно-правова, як і між громадянином і державою. Тому відповідальність держави повинна бути заснована на засадах публічного права [5, с. 9].

Отже, можна зробити висновок про потребу вдосконалення інституту відповідальності за завдану шкоду як на науковому рівні так і шляхом прийняття відповідних актів і роз'яснень відповідних судових органів.

Література

1. Смирнов В. Т. Общее учение о деликтных обязательствах в советском гражданском праве: Учеб. пособие / В. Т. Смирнов, А. А. Собчак. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1983. – 152 с.
2. Донцов С. Е. Возмещение вреда по советскому законодательству / С. Е. Донцов, В. В. Глянцев. – М.: Юрид. лит., 1990. – 272 с.
3. Заїка Ю. О. Система деліктів у цивільному праві України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Prip/2011_10/Zaika.pdf.
4. Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. – М.: Зерцало. – 1997. – 608 с.
5. Харитонов Є. О. Перше спеціальне дослідження у галузі цивільної деліктології у митній справі / Є. О. Харитонов // Митна справа. – № 3(69). – 2010. – С. 8-10.

УДК 347.74

Биркович Т. І., к.ю.н., доцент,
доктор наук з державного управління,

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

УМОВИ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Для того, щоб твір набув правової охорони, він повинен відповідати визначеному в законодавстві колу ознак, і тільки за їх наявності і відповідності їм він може стати повноцінним об'єктом авторського права. Так, твори як оприлюднені, так і не оприлюднені, виражені у будь-якій об'єктивній формі, незалежно від призначення і обсягу твору, є об'єктами авторського права. Як бачимо, у представленому положенні сформульовані чотири ознаки правової охорони творів, які є об'єктами авторського права:

— ознака творчого характеру твору означає, що твір може бути об'єктом правової охорони, якщо він є результатом інтелектуальної, творчої діяльності його автора;

— ознака об'єктивної форми вираження твору означає, що твір може бути об'єктом правової охорони, якщо він виражений в об'єктивній формі;

— ознака змісту твору означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом правової охорони з деякими обмеженнями, що визначаються законодавством;

— ознака оприлюднення твору означає, що твір може бути об'єктом правової охорони незалежно від того, виведений він із приватної сфери чи ні [1, с. 102].

Національне законодавство України у сфері авторського права і суміжних прав застосовує ще й ознаку завершеності твору. Твір є об'єктом правової охорони незалежно від того, завершений він чи не завершений. При цьому незавершений твір підлягає правовій охороні у такому ж обсязі, як і завершений твір.

Отже, перераховані вище ознаки можна поділити на основні і додаткові умови правової охорони творів науки, літератури і мистецтва. Основні умови правової охорони включають ознаку творчого характеру твору й ознаку його вираження в об'єктивній формі, а додаткові умови правової охорони — ознаку змісту твору, ознаку завершеності твору й ознаку його оприлюднення [2].

Незважаючи на простоту й очевидність сформульованих ознак правової охорони творів науки, літератури і мистецтва, вважаємо за доцільне провести їх короткий аналіз. По-перше, правова охорона поширюється на твори, створені інтелектуальною, творчою діяльністю одного чи декількох авторів. Поняття творчості не визначається в законодавстві, оскільки творчість — це загальнолюдська категорія. Творчий характер твору характеризується його оригінальністю чи новизною, при цьому новизна й оригінальність можуть виявлятися як у змісті твору, так і в його формі [2]. Підпригора О. О., наприклад, трактує «творчість» як цілеспрямовану пошукову діяльність людини, результатом якої є щось якісно нове, яке вирізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю [3, с. 28].

По-друге, для того, щоб творчий результат праці автора набув правової охорони, він має бути виражений в об'єктивній формі. Ця вимога закріплена у ст. 2 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Отже, правова охорона може бути забезпечена, якщо твір виражений у будь-якій матеріальній формі, що допускає його використання. Наприклад, твір літератури, як правило, записується на паперовому носії за допомогою тієї

чи іншої системи. письма рукописним, машинописним чи комп'ютерним способом. Музичний твір може бути записаний на паперовому носії за допомогою нотного запису, а виконання такого твору – на магнітному чи оптичному носії з використанням аналогового чи цифрового запису. Скульптурний твір створюється із самого матеріального носія.

Водночас слід звернути особливу увагу, що ст. 433 Цивільного кодексу України та ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлює обмеження сфери дії авторського права: авторське право не поширюється на ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі.

По-третє, незалежність правової охорони від жанру, обсягу, мети і призначення твору означає, що правова охорона не залежить від змісту твору. Отже, ніхто не має права вимагати, щоб твір був заборонений, вилучений, знищений, навіть якщо його зміст суперечить інтересам таких осіб.

По-четверте, оприлюднення твору – це будь-яка дія, за допомогою якої твір стає доступним для загального ознайомлення. Основними формами оприлюднення твору є опублікування, публічне виконання, публічний показ, повідомлення для загального ознайомлення за допомогою радіомовлення чи телебачення, мережі Інтернет чи іншим способом. Однак жодна із цих дій не є необхідною для того, щоб правова охорона поширювалася на твір [2].

Цікавим є те, що авторське право на твір (як матеріальний об'єкт авторського права) не завжди збігається з правом власності на матеріальний носій, в який втілено твір, наприклад, літературний твір, зміст якого втілено в книгу. Так, на матеріальний носій, в який втілено твір, може існувати окремо право власності, право користування (оренди) тощо, але не авторське право. Однак продаж своєї книги, картини, скульптури не позбавляє автора його авторського права на них [3, с. 28].

Підкреслимо, що набуття авторського права на твір і його здійснення не пов'язане з виконанням будь-яких формальностей. Перелік творів, які належать до об'єктів авторського права, наведений у ст. 433 Цивільного кодексу України та ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Варто підкреслити, що переліки об'єктів авторського права у зазначених нормативно-правових актах за деякими пунктами не збігаються.

Література

1. Сударков С. А. Основы авторского права / С. А. Сударков. — Минск: Амалфея, 2000. — С. 102-103.
2. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За

ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.

3. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: Підруч. для студ. неюрид. вузів / За заг. ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 2003. – С. 28.

УДК 347.7:65.012.8(043.2)

Білоусов В. М., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ІНСТИТУТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ І ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Значення інституту комерційної таємниці для цивілізованих ринкових відносин важко переоцінити. В країнах з налагодженим механізмом правового регулювання бізнесу він розроблений теоретично і практично. В Україні інститут комерційної таємниці поки що знаходиться в стадії становлення.

Для вітчизняного законодавства розробка цієї теми актуальна як ніколи. Дана проблема існує не стільки у сфері високих державних відносин, скільки у звичайному, повсякденному житті українського бізнесу. Відсутність достатнього правового регулювання негативно відбивається на динаміці розвитку приватного сектору економіки, знижуючи, наприклад, надходження іноземних інвестицій.

На сьогодні окремі норми, що регулюють питання, пов'язані з комерційною таємницею містяться в різних нормативних актах. Спеціальний закон про охорону комерційної таємниці в Україні відсутній. Так, Цивільний кодекс України містить главу 46 «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю», де наводиться її поняття. Відповідно до ст. 505 Цивільного кодексу України «комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію».

На наш погляд, вадою наведеної норми є її надмірне ускладнення, що заважає її сприйняттю. Більш вдало формулює визначення комерційної таємниці ст. 162 Господарського кодексу України, відповідно до якої «комерційна таємниця це інформація, що має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї не має вільного доступу